

Nr 99.

Av friherre **De Geer** m. fl., om inrättande inom arméinspektionen av en särskild kavalleriavdelning under chefskap av inspektören för kavalleriet m. m.

Intill genomförandet av 1942 års försvarsbeslut hade kavalleriet i likhet med övriga truppslag egen inspektör, tillika chef för remonteringsväsendet, uppförd på generalitetets stat i lönegrad Ob 2.

1942 års försvarsbeslut innebar en omorganisation av arméledningen innebärande bl. a. att inspektörerna för de olika truppslagen skulle inordnas i den direkt under chefen för armén lydande arméinspektionen. Arméinspektionen organiserades på olika avdelningar, en för varje truppslag, under chefskap av vederbörande inspektörer; dock skulle kavalleriet icke representeras av någon egen inspektör utan skulle ärenden rörande detta truppslag handläggas vid en för infanteriet och kavalleriet gemensam avdelning under chefskap av en inspektör för infanteriet och kavalleriet.

Kavalleriets officerare och underofficerare uppfördes på för truppslaget gemensamma stater, för vilka inspektören för infanteriet och kavalleriet skulle vara personalkårchef.

Sekundchefen för Livregementet till häst skulle inom arméinspektionen biträda vid inspektioner av rid- och körutbildningen samt remontutbildningen inom armén.

Remonteringsväsendet skulle tillsvidare i avvaktan på den pågående utredningen rörande den militära förvaltningen med bibehållen organisation underställas inspektören för infanteriet och kavalleriet. Dock ansåg riksdagen det önskvärt att vid den i utsikt ställda omorganisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning den nuvarande remonteringsnämnden på lämpligt sätt inordnades i intendenturdepartementet.

Försvarsbeslutet står i huvudsaklig överensstämmelse med av 1941 års försvarsutredning i ärendet avgivet förslag. Utredningen hade dock föreslagit att chefen för ridskolan och icke chefen för Livregementet till häst skulle vara biträdande inspektör för rid- och körutbildning samt remontutbildning vid armén. Utredningen hade vidare föreslagit att ärenden rörande remonteringen skulle handläggas vid en remonteringsstyrelse under chefskap av en pensionerad regementsofficer. Denne borde lyda under inspektören för infanteriet och kavalleriet.

Av myndigheter, som beretts tillfälle att yttra sig över försvarsutredningens förslag, hade emellertid åtskilliga motsatt sig den av utredningen förordade lösningen.

Chefen för dåvarande II. arméfördelningen (generalmajor Jung) ansåg att en särskild kavalleriavdelning alltjämt borde ingå i arméinspektionen. Han anförde därom följande: »Erfarenheterna från pågående krig ådagalade, att kavalleriets betydelse ingalunda minskats utan tvärtom ökats, särskilt vid strider under stränga vinterförhållanden. Ehuru infanteriet och kavalleriet hade mycket gemensamt vad beträffar vapenutrustning och vissa utbildningsgrenar, vore det likväl fortfarande mera, som skilde än förenade. Kavalleriets taktik måste väsentligt skilja sig från infanteriets, och det kunde befaras, att deras särdrag icke i tillbörlig grad bleve beaktade, därest vapnet icke företrädde av egen målsman. En särskild inspektör för kavalleriet borde därför bibehållas med placering i lönegraden Ob 1. Även såsom inspektör för ridutbildningen vid armén hade denne en betydelsefull uppgift att fylla. Denna uppgift syntes icke med fördel kunna åläggas chefen för ridskolan såsom försvarsutredningen syntes ha räknat med. Såväl inspektionsverksamheten som utbildningen på ridskolan måste bli lidande av en sådan anordning. Därest kavalleriinspektörsbefattningen indroges, förelåge vidare risk för ogynnsamma återverkningar även med avseende på remonteringen, i det att sammanhanget mellan hästanskaffningen, hästmaterialets användning, fördelning och dressyr ävensom med ridutbildningen bleve brutet.»

Chefen för dåvarande Övre Norrlands trupper (generalmajor Douglas) avstyrkte ävenledes en gemensam inspektör för infanteriet och kavalleriet. Utöver tidigare anförda synpunkter påpekade nämnde chef dessutom, att arbetsbördan för en dylik inspektör måste bli orimlig i förhållande till övriga inspektörers. Det vore vidare icke tänkbart att han kunde hinna förskaffa sig en sådan kännedom om kavalleriets officers- och underofficerskårer, att han kunde på ett rätt sätt utöva chefskapet över desamma.

Chefen för armén kunde ej heller ansluta sig till försvarsutredningens förslag, då kavalleriet borde ha en egen målsman, som kunde helt ägna sig åt hävdandet av trupperlagets aktivitet.

Utom *inspektören för kavalleriet* hade även *inspektören för infanteriet* avstyrkt anordningen med en gemensam inspektör. Han påpekade bland annat den ökade arbetsbörda, som härigenom skulle påläggas honom.

1942 års försvarsberedning hade ävenledes tagit upp frågan om kavalleriinspektörsbefattningen. Dessa sakkunniga föreslogo att sekundchefen för Livregementet till häst i stället för chefen för ridskolan skulle i arméinspektionen biträda vid inspektionen av rid- och körutbildningen ävensom remontutbildningen inom armén. Han skulle även vara chef för remonteringsväsendet. Vidare hade beredningen uttalat, att nämnde sekundchef i stället för inspektören för infanteriet och kavalleriet möjligen kunde vara personalchef för kavalleriets på gemensam stat upptagna offi-

cerare och underofficerare. Han borde upptas på staten för K 1 såsom överste och lönegraden Ob 1 eller Ob 2.

I sitt yttrande över försvarsutredningens förslag hade *föredragande departementschefen* anslutit sig till försvarsberedningens förslag att sekundchefen för Livregementet till häst skulle inom arméinspektionen biträda vid inspektionen av rid- och körutbildningen samt remontutbildningen vid armén. Däremot hade han icke ansett det påkallat att göra honom till personalchef för kavalleriets officerare och underofficerare. Han borde placeras i lönegrad Ob 1.

Inspektören för infanteriet torde hava den största arbetsbördan av truppslagsinspektörerna dels på grund av truppslagets storlek och dels genom dess nuvarande uppdelning i vitt skilda linjer: normal-, cykel-, bil- och jägarinfanteri. Genom övertagande av inspektörsskyldigheten för kavalleriet skulle hans tjänst komma att ytterligare belastas till förfång för huvudtruppslaget. Utöver infanteriets truppförband och skolor skulle tillkomma tre kavalleriregementen, ridskolan m. m. Som ett försvärande moment kommer härtill den för inspektören i vissa fall främmande tjänsten vid ryttarförbanden och ridskolan. Även kavalleriets taktiska uppträdande skiljer sig från infanteriets, huvudsakligen på grund av skiljaktigheter i rörlighet och snabb terrängframkomlighet.

Befattningen såsom personalchef för kavalleriets personalkår kräver, att sagde inspektör måste besitta en regementschefs kännedom om och ansvar inför denna honom ännu helt obekanta personal.

Den ifrågavarande dubbelbefattningen kommer att visa sig menlig för båda truppslagen. För kavalleriets vidkommande kan det vidare knappast anses lyckligt att truppslagets officers- och underofficerskårer såsom personalchef erhåller en person, som aldrig tillhört truppslaget. Det blivande kavalleriet blir kvantitativt jämförelsevis svagt. Hög kvalitet bör i stället eftersträvas. Denna strävan gynnas förvisso icke av att truppslaget berövas egen målsman.

Ju större krav, som ställas på beridna och anspända förbands uppträdande, desto större krav måste också ställas på det ekonomiska handhavandet av det dyrbara hästmaterialet. Arméns 5,269 stamhästar samt dess talrika ackordshästar och — under beredskapstiden — inmönstrade hästar representera ett betydande värde. En rationell inspektionsverksamhet omfattande hela hästmaterialet synes ur ekonomisk synpunkt väl motiverad. Såsom jämförelse må framhållas, hurusom all motortjänst inom försvarsväsendet, oavsett truppslag (med undantag för pansarvapnet), ställts under kontroll av en inspektör för motortjänsten.

Sekundchefen för K 1 kan emellertid icke belastas med ifrågavarande verksamhet. En regementschefs arbetsbörda är oavsett truppförbandets

storlek av den omfattning, att han icke kan medhinna även en inspektionsverksamhet innebärande bl. a. en mångfald inspektionsresor inom hela landet, således medförande täta avbrott i hans ledning av regementet. Att märka är även att vid K 1 vid sidan av sekundchefen, finnes endast *en* regementsofficer. Verksamheten vid regementet skulle på grund av sekundchefens ianspråktagande för hästtjänstinspektioner komma att äventyras. Det torde vidare vara rimligt, att den officer, som skall inspektera den betydelsefulla hästtjänsten inom hela armén, erhåller samma ställning som övriga inspektörer.

Det synes uppenbart att inspektören för hästtjänst måste förfoga över en särskild officer såsom biträde vid inspektionerna, för expeditionsverksamhet m. m. Att t. ex. sekundchefens för K 1 ordinarie stabspersonal eller personalen inom en inspektion skulle kunna belastas med ytterligare dessa göromål synes uteslutet. För ändamålet synes en pensionerad ryttmästare i arvodesbefattning kunna lämpa sig.

Vidkommande remonteringsväsendets ledning må särskilt anföras följande.

I sitt yttrande över försvarsutredningens förslag anförde intendenturdepartementet bl. a.:

»Arméns remontering vore främst att betrakta som en teknisk-ekonomisk förvaltningsangelägenhet. Det vore därför stridande mot de enhetliga grunder för organisationen av försvarsväsendets ledande organ, som utredningen i övrigt tillämpat, att underställa remonteringsstyrelsen inspektören för infanteriet och kavalleriet. Genom den av arméförvaltningen föreslagna förändringen skulle dessutom större överensstämmelse vinnas mellan freds- och krigsorganisation, enär remonteringsväsendet vid mobilisering avsåges skola underställas intendenturdepartementet, som då hade att ombesörja anskaffning av hästar för försvarsväsendets räkning.»

Av intendenturdepartementet anförda skäl för remonteringsväsendets inordnande i departementet synas ingalunda vara bärande.

Till stöd för och i anslutning till försvarsutredningens förslag anförde föredragande departementschefen i sitt yttrande häröver följande:

»Det existerar ett nära samband mellan remonteringen å ena sidan och hästmaterialets användning samt dressyr och ridutbildning å den andra. Det samarbete, som sålunda måste äga rum mellan remonteringsväsendets ledning och de för utbildning och organisation i övrigt ansvariga militära myndigheterna, synes säkerställas, därest remonteringsväsendet anknytes till någon av de militära inspektionsmyndigheterna, lämpligen inspektören för infanteriet och kavalleriet.

Några väsentliga olägenheter härav i avseende på krigsorganisationen anser jag icke behöva befaras. Vid mobilisering och vid krigstillfälle övergår remonteringsverksamheten till att huvudsakligast omfatta inköp

av lämpliga hästar. Genom att remonteringsstyrelsen därvid i huvudsak oförändrad underställes intendenturdepartementet, säkerställs kontinuiteten i ärendenas handläggning på ett fullt betryggande sätt.»

Uppköp av remonter kan ej jämföras med upphandling av varor i den allmänna marknaden. Det finnes numera knappast någon allmän marknad inom landet för varmblodiga hästar, då staten köper 80—85 % av de salubjudna remonterna. Återstoden köpes av statspolisen, återgår till jordbruket eller slumpas bort. På grund härav är inköp av remonter en synnerligen ömtålig sak och bör därför helt och hållet skiljas från intendenturdepartementet med dess vanliga upphandlingsmetoder.

Det är armébefälet, som svarar för utbildning och användning av hästmaterialet. Armébefälet vet, vilka fordringar man bör ställa på hästarna. Inköpen böra således ligga i armébefälets hand (jfr statsrådets uttalande i prop. nr 210). Veterinären däremot bör ha att avgöra, om de ha sådana åkommor, att de icke lämpligen böra inköpas. Därest remontinköpen skulle ombesörjas av veterinärer, borde konsekvent manskapsrekryteringen ombesörjas av militärläkarna.

I full överensstämmelse med statsrådets ovan nämnda yttrande anse vi, att remonteringen bör anknytas till inspektionsmyndighet. Chefen för denna myndighet bör emellertid vara fackman. Helt naturligt bör sålunda remonteringsväsendet underställas den av oss föreslagna återupprättade kavaleriinspektionen.

Riksdagens 1942 beslut om remonteringsväsendets framtida organisation har framkallat stark oro bland landets remontuppfödare. Den hittillsvarande organisationen, som med smärre ändringar ägt bestånd under en lång följd av år, har ur remontuppfödarnas synpunkt visat sig synnerligen lämplig. Härtill har icke minst bidragit den personliga kontakt och det förtroendefulla samarbete med uppfödarna rörande för dem viktiga frågor, som av remonteringsmyndigheten städse sökts och i hög grad vunnits. Uppfödarna ha som följd härav bibringats en viss känsla av säkerhet, som åstadkommer, att de lugnt driva aveln vidare efter bestämda riktlinjer.

Landets bestånd av varmblodiga fölston är för närvarande icke större än vad som nödvändigtvis erfordras för att arméns årliga behov av lämpliga remonter skall kunna täckas. En minskning av stostammen skulle därför vara ödesdiger. Med varmblodig avel och remontuppfödning äro emellertid förenade så många vanskligheter och risker, som icke i lika hög grad vidlåda uppfödningen av kallblodiga hästar, att en mången gång till synes obetydlig orsak kan komma varmblodsuppfödarna, som i huvudsak utgöras av mindre jordbrukare, att övergå till en mindre riskfylld avel. Det kan befaras, att så i viss utsträckning skall bli förhållandet, om remonteringsväsendets ledning överflyttas från en myndighet, som under

årens lopp tillvunnit sig uppfödarnas fulla förtroende, till en annan för dem okänd myndighet.

Sammanfattningsvis kan sägas, att den rationellaste lösningen av här ifrågavarande spörsmål tvevelsutan vore att hos en myndighet — inspektören för kavalleriet — förena ledningen av de varandra så närstående grenarna kavalleri, hästtjänst i allmänhet och remontering och få vi sålunda hemställa att riksdagen måtte besluta,

att inom arméinspektionen inrättas en särskild kavalleriavdelning under chefsskap av inspektören för kavalleriet, regementsofficer löneklass Ob 2, vilken tillika bör vara inspektör för hästtjänst inom armén samt chef för monteringsväsendet, samt

att såsom officer till förfogande för hästtjänstinspektionsverksamhet tillsättes en pensionerad ryttmästare i arvodesbefattning.

Stockholm den 22 januari 1943.

Arvid De Geer.

Lennart Bondeson.

Axel Mannerskantz.

G. Heüman.

Harald Nordenson.
